

The book cover features a light teal background with a thin orange border. Large, stylized red floral outlines are scattered across the cover. Two small birds with yellow chests and black heads are depicted: one is perched on a red flower in the upper left, and the other is in flight in the upper right. The author's name is printed in a teal, serif font, and the title is centered within a large red circle.

ALENA
SCHRÖDER

Román

U vás je
vždycky
tak
strašně
ticho

U vás je
vždycky
tak
strašně
ticho

Original title: Bei euch ist es immer so unheimlich still by Alena Schröder © 2023 dtv
Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, Munich/Germany
Lic.: Agentur Dr. Ivana Beil, Weinheim/Germany
www.dtv.de

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Kateřina Batistová, 2026 Cover
© Favoritbuero, München, 2026 ©
DOBROVSKÝ s.r.o., 2026

ISBN 978-80-277-7259-9 (pdf)

ALENA
SCHRÖDER

U vás je
vždycky
tak
strašně
ticho

Obsah

Tranzit	7
Svatba.....	17
Chlebičky.....	27
Odjinud	35
Staří přátelé, staří nepřátelé.....	43
Hrdinové.....	55
Zjevení	63
Pasiáns	69
Večírek	77
Jít až na krev.....	89
Vlákno	99
Třešeň	107
Walkman	113
Klosterfrau	121
Vykopávky	133
Astronaut.....	143
Telefonní hovor.....	153
Bravo	161
Schovávačka	171
Návrat domů.....	177
Svítání	185

Chlapec	193
Disco	201
Prázdniny	211
Procházky.....	223
Spolek čarodějek	231
Požehnání.....	241
Pomoc	247
Výplatní den	251
Propast.....	257
Svatební fotografie	265
Příkop u silnice.....	273
Převrat	277
Dohoda	283
Tranzit	289
Poděkování.....	297

Pro Marison

Tranzit

1989

Silvie toho v životě ukradla už hodně, ale auto ještě nikdy. Tohle si teda taky můžu škrtnout ze seznamu, pomyslela si.

Ačkoliv...

Je to vůbec krádež, když má druhý klíč? Nemusela Dirkovo červené polo ani zkratovat, ani mu rozmlátit okno. Jen si ho prostě vypůjčila na neurčito, aniž by se zeptala. A požádat Dirka o svolení zpětně, to taky neměla v úmyslu. Jen ať si ten sráč klidně myslí, že ta kára zmizela. Stejně se většinu času povaloval v rauši na hnědém manšestrovém kanapí u nich na privátu v zadním dvorku v Kreuzbergu a nic nekapíroval. Pokud by šlo do tuhého, bude tvrdit, že jí auto půjčil sám od sebe, nebo dokonce daroval. A komu asi lidi spíš uvěří – zhulenému squaterovi, nebo jí, čerstvé matce? Takže co.

A vůbec, sere na Dirka. Měla na něj strašný vztek, stejně jako na Iris a Zeckiho. Dokázali celé dny žvanit o solidaritě, ale aby brali trochu ohledu na novorozeně, to na ně bylo příliš. Třeba jen otevřít okno, když zahulili celou kuchyň. Nebo píchat trochu tišeji, když miminko právě spalo. Nebo čas od času uvařit něco pořádného.

I když to normálně dělala Silvie, že uvařila velký hrnec zeleninové polévky, kterou pak jedli celý týden, protože si mohla z družstevní prodejny, kde přes den pracovala, vzít ovadlou zeleninu. Ale od té doby, co se se zlomeným srdcem a bolavými prsy vrátila z nemocnice, byl jen chleba se sýrem a ve společné kuchyni plesnivělo v dřezu použité nádobí.

Silvie jela na západ po Kantově třídě, aby u Mezinárodního kongresového centra, které se jako velká stříbrošedá kosmická loď tyčilo nad západní částí Berlína, odbočila směrem ke zkušební a závodní dráze AVUS. U mostu Spinnerbrücke ještě za poslední peníze natankuje, než se vydá na tranzitní trasu. Benzín byl sice v hraniční zóně levnější, ale nechtělo se jí tam stavět. Mohla jen doufat, že jí obsah nádrže vydrží až do Ildinguenu a že pohraničníci v Dreilindenu nebudou prudit a nebude muset moc dlouho čekat. A že se Hana vzbudí a bude mít žízeň, teprve až budou v Západním Německu. Západ.

Hana klidně ležela vedle Silvie na sedadle spolujezdce v plastovém prádelním koši vystlaném ručníky a plenkami a spala. Droboučká levá ručka zaťatá do pěstičky jí vykukovala vedle hlavy zpod dětské deky, kterou Silvie ukradla v nemocnici. No to se bude pohraničníkům líbit, dvanáct týdnů stará a už má pěst zdviženou k socialistickému pozdravu. Třeba ji výjimečně nechají projet bez vystupování, otevírání kufru auta a bez vši té další šikany.

Za Silvií někdo zatroubil, měla zelenou, ale nevníkala ji, protože nemohla odtrhnout oči od dcery. Hana byla dokonalá. Absolutně nedostižná a dokonalá ve své nepatrnosti. Ten malý vážný obličejík, hnědé chmýří na hlavičce, bublinky slin, které se jí hromadily v koutku úst, když spinkala. To jsem stvořila já, pomyslela si Silvie

a pocítila, jak jí zalila teplá vlna pýchy, lásky a starostlivosti, takže jí zase zvlhly oči.

To já sama jsem stvořila tuhle bytost.

Martinův podíl chtěla v budoucnu vymazat, prostě si vymazat z hlavy vzpomínku na něj. Důkladně a definitivně, aby všechno zmizelo a už to nebolelo. Počínaje jejich seznámením U Červeného jelena, kde seděl během její směny na baru. A pak pořád dokola. Náhodou vždycy čtvrtky a pátky, tehdy když měla službu. Její kolegyně si už z toho týpka dělaly legraci, protože vypadal, že má peníze, a vůbec se sem nehodil. Vlasy trochu moc krátké, hadry trochu moc nové. Kožené polobotky. Možná, že ho už nudili staříci doma v Charlottenburgu nebo v Dahlemu a prostě chtěl nasát trochu kreuzberského nočního vzduchu. Přihlížel, jak Silvie myje sklenice, točí pivo, ale nikdy se nepokusil s ní promluvit. Až jednou večer přišel Thorsten, její ex. Byl ožralý a agresivní a začal jí přes výčepní pult nadávat a urážet ji. Martin mu beze slova a úplně přirozeným pohybem zkroutil ruku za záda a s druhou rukou položenou v zátylku ho vyšoupl z hospody. Silvie viděla oknem, jak Martin venku Thorstenovi ještě řekl něco, co na něj očividně udělalo takový dojem, že se zdekoval a několik týdnů se U Červeného jelena neukázal.

Ne že by šla Silvie do postele s každým, kdo jí v hospodě přidržel od těla nějakého dotěrného chlápka, ale Martinovi prostě nějak podlehla. Byl tak zdvořilý a úslužný, hotový rytíř. Silvii to připadalo nezvyklé a dojemné. Jak poprvé stál v jejím pokoji úplně nahý a jak jí svlékal a prohlížel si ji, jako by žádnou takovou nikdy neviděl. Jako kdyby byla Silvie řecká socha, dokonale a drahocenná. Jak mu připadal její život napínavý, squatting, společné bydlení, její džoby v zelinářském

a ovocnářském družstvu a v hospodě, politické iniciativy, v nichž se angažovala. Dychtivě do sebe všechno nasával, protože to byl protipól jeho života. Luxusní čtvrť Grunewald, jachtařský klub, studium práv, partnerství v kanceláři jeho otce, svatba se studentskou láskou.

Silviini spolubydlíci nebyli zrovna nadšení z nového hosta, který čas od času posedával v jejich kuchyni a hodil se tam jako pěst na oko. „Silvi, ten vypadá jako špicl,“ říkal Dirk. „Jako tajnej.“

„Ne, na to je příliš nápadnej,“ říkala Iris. „Ten se chce jen odreagovat od svého smutného měšťáckého života. Nezabouchni se do něj.“

Ale na to už bylo pozdě. Silvie vlastně musela tušit, že je jen takovým malým vybočením z Martina životního plánu, ale spadla do kádě s medem jeho náklonnosti a už se z ní nevyškrábala. Nebyla zkrátka na tak vehementní starosvětské dvoření zvyklá. Martin jí, když spolu leželi v posteli na starém tvrdém futonu na dřevěných paletách, dal pocit, že je nadpozemsky krásná a žádoucí. Chtěl s ní odjet pryč z Berlína, vidět svět, konečně vypadnout, být svobodný, nenaplnňovat ničí očekávání. Silvie si to zpočátku nechtěla připustit, ale čím víc o jeho životě věděla, tím víc si začínala malovat, že se stane jeho součástí. Třeba už bylo opravdu načase opustit společné bydlení a začít vést jiný způsob života. Třeba se můžou vzájemně zachránit, Silvie Martina před tím, že se z něj stane totální měšťák v prefabrikovaném životě se ženou, po které už netoužil, a Martin Silvii před životem na skládce.

Když Silvie zjistila, že je těhotná, nejprve o tom Martinovi nic neřekla. Dneska jí to přišlo jako tušení. Chtěla tohle dítě na každý pád a chtěla si ještě nějakou dobu namlouvat, že ho bude chtít i Martin. Ale nechtěl. Dítě nechtěl a najednou už nechtěl ani Silvii. Jak mu ztvrdnul

obličej, když mu svěřila, že bude otcem. Podíval se na ni, jako by odložila masku a předvedla mu svou pravou, ohavnou tvář.

„Řidičák, doklady od auta, průkaz!“

Silvie staženým okénkem podala pohraničnickovi v prvním strážním domku na přechodu v Dreilindenu své doklady. Technický průkaz našla naštěstí v přihrádce a prázdnou plechovku od piva a pytlíček s nepatrným zbytkem trávy stihla včas vyhodit při tankování.

Hana v prádelním košíku nevydala ani hlásku.

„Zbraně, munice, rádiové přístroje?“

Silvie zakroutila hlavou a tvářila se tak bezelstně, jak to jen šlo. Pohraničnick z NDR položil její doklady na malý jezdicí pás, který vedl do druhé strážnice, jeho kolega jí znuděně podržel tyč se zrcátkem pod autem, pohled do kufra a pak jí bylo pohybem hlavy naznačeno, aby jela dál.

Silvie nefigurovala na žádném seznamu hledaných osob, na fotografii v pasu si byla stále dostatečně podobná. Dlouhé rudohnědé vlasy, vždycky trochu střípaté a neučesané, zelené oči po otci, v každém ušním lalůčku tři stříbrné kroužky, pár pih na nose, které jí propůjčovaly mladší vzhled než těch skutečných třiatřicet. Pohraničnick v druhé strážnici měl v ruce její pas a díval se jí pevně, mírně opovržlivě do tváře, pak zase na fotografii a znova na ni. Silvie ten pohled ustála, ne jako ten Martinův. Ten nevydržela.

Pár týdnů se prostě neobjevil. Silvie vyhledala číslo jeho kanceláře v telefonním seznamu, zavolala tam, ohlásila paní na druhém konci své jméno a to, že chce mluvit s Martinem van der Kampem. „Malý moment, prosím,“ řekla ta dáma. Pak ve spojení dvakrát cvaklo

a Silvie se dověděla, že pan van der Kamp není přítomen, protože má se svou chotí důležitou schůzku s úřadujícím starostou. Která sekretářka by iniciativně zmínila nějakou choť, kdyby ji o to šéf explicitně nepožádal?

Choť... už jen jak to znělo.

Silvii vrátili doklady a lístek s tranzitním vízem a mohla pokračovat v jízdě. Ne rychleji než sto kilometrů za hodinu, ale Dirkovo polo by to beztak svižněji nedalo. Pravidelný zvuk, který vydávaly pneumatiky na betonových předělech panelů dálnice, se jí líbil a zdálo se, že neruší ani Hanu, protože klidně spala dál.

Jak se styděla za svou bolest z nešťastné lásky! A když chodila se svým rostoucím břichem po Kreuzbergu, přála si prostě jen zmizet. Země by se měla otevřít a pohltnout ji, aby v podzemní jeskyni mohla v klidu porodit své dítě. Jak podlehla slabosti a snila o měšťáckém životě, už jen to byla ta největší zrada na všem, v co vlastně věřila. A že toho chlápka ještě oplakávala, to bylo vůbec to největší ponížení.

„Buď ráda, že ses toho sráče zbavila, vždyť toho prcka zvládneme vychovat,“ řekl jí Zecki a Iris s Dirkem přikývli.

Když ale začaly porodní bolesti, jela do nemocnice na kole sama. Alespoň tam mohla při každé vlně bolesti všechno vykřičet, všechn smutek, všechnu zlost. Všimla si, jak ji každá fáze téhle přírodní síly zmocňující se jejího těla posiluje. Jak se mohla vrhnout do bolesti a zase se z ní vynořit. „Děláte to výborně, paní Borovská, klidně křičte, už to dlouho nepotrvá,“ řekla jí mladá porodní asistentka a Silvie si pomyslela: Ano, to dělám dobře, to dělám zatraceně dobře. Ještě nikdy jsem nic ve svém životě neudělala opravdu dobře, ale tohle, to umím.

Hana na sedadle spolujezdce zavrnila. Pak se pohnula, tiše pomlaskávala a Silviina prsa se začala ihned nalévat. Bylo jasné, že teď bude muset zajet někam na parkoviště a za dohledu nějakých chlápků ze Stasi své dítě nakojit. Ale stejně bylo od počátku nereálné, aby projela celou tranzitní trasu bez zastávky. Jakmile na příštím parkovišti zaparkovala polo pod stromem, zvedla kňourající Hanu z košíku a vytáhla si mikinu, už stáli u jejího auta dva policajti a klepali na okénko.

Ano, hned pojedete dál.

Ano, ví, že tu může zastavit jen v naléhavém případě, ale její miminko má žízeň.

Deset minut, ne déle, slibuji.

A pak se ti dva postavili před její auto a zírali jí na prsa, ze kterých Hana soustředěně sála.

Když Hana poprvé ležela na Silviině břiše, bylo to něco nepopsatelného. Ještě nikdy se Silvie necítila tak dobře, neměla tak otevřenou mysl a nebyla tak plná lásky. Dvě noci pobyla v nemocnici a pak ji Dirk vyzvedl autem a odvezl zpátky do jejich bytu. Všichni společně seděli na hnědé manšestrové pohovce a obdivovali ten malý zázrak. Ty drobounké nehtíky, malý nosánek, pokroucená ouška. Atmosféra v bytě byla první den téměř nábožná, všichni šeptali, ale zakrátko to skončilo a všechno se vrátilo do starých kolejí. Pařby, hulení, píchání, hádky, diskuse, ale tentokrát bez Silvie, která ležela s Hanou na svém futonu, krvácející a se zánětem prsu. Ještě jednou zavolala do kanceláře a sdělila sekretářce, aby panu van der Kampovi vyřídila, že se mu narodila dcera a jmenuje se Hana. Oproti vši pravděpodobnosti doufala, že Martin bude chtít Hanu vidět. A pak se snad všechno zlepšilo nebo bude alespoň jinak, ale Martin nepřišel. Místo toho jí jednoho dne zavolal

a oznámil jí, že otcovství nikdy neuzná, nepřeje si žádný kontakt, ale je připraven měsíčně poukazovat pevně stanovenou částku za podmínky, že zachová naprosté mlčení o jejich vztahu a v budoucnu se od něj bude držet dál.

Když Silvie znovu podávala na hraničním přechodu v Marienbornu okénkem úředníkovi tranzitní vízum a své doklady a konečně vjížděla do Spolkové republiky, přepadla ji pochybnost, jestli to byl opravdu dobrý nápad. Teď se ocitla mimo svůj ostrov, zase na pevnině, následovala prastarý impuls, pocit, na který si ani nevzpomněla, dokud ho znovu nepocítila. Pravděpodobně to způsobily hormony nebo těhotenství nebo obojí. Ale po Martinově dopisu nevyšla skoro dva týdny ze svého pokoje. Prostě jen ležela v posteli a plakala společně s Hanou. Až jednou dovnitř vstoupil Dirk a ptal se, jestli je jí už pomalu lépe, jestli je to pořád kvůli tomu divnému maloměšťákovci a jestli mu půjčí pět marek na cigára.

Silvie si to nejdřív jen pomyslela, ale pak to tiše zašeptala.

„Chci svou mámu.“

Jakmile to vyslovila, přání rostlo a bylo stále větší, nutkavější a jasnější. Silvie chtěla svou matku, kterou už roky neviděla a jen zřídkakdy s ní mluvila. Chtěla popadnout Hanu a prostě zmizet z Berlína, pryč tady od těchhle lidí, které považovala za rodinu, pryč tady z toho provizorního bydlení. Chtěla sedět ve staré zahradě svého dětství pod žlutou markýzou a jíst švarcvaldský višňový dort, chtěla sedět na rohové lavici paní Hagerlové a srkat polévku s celestýnskými nudlemi. Chtěla zpátky na to místo, odkud před tolika lety utekla, zpátky k matce, k níž najednou pocítila nevysvětlitelnou blízkost, navzdory všemu, co se mezi nimi stalo. Hana

všechno napraví. Jestli může někdo proniknout hroší kůží doktorky Evelíny Borowské, tak tohle miminko, tím si byla Silvie jistá.

Za pět nebo šest hodin bude v Ildingenu, pokud to polo vydrží. Za Stuttgartem sjede z dálnice, pak ještě chvíli po čerstvě vyasfaltované okresní silnici podél řeky mezi vinicemi. Projede obcí, kolem kostela a malého náměstí, hospody U Vola, pak nahoru na kopeček, kolem nové zástavby s bungalovy s plochými střechami, kolem sportovního hřiště s klubovnou, pak na kraji obce doprava, kde pod vysokými stromy stojí starší rodinné domky, až do Bukové ulice 14. Sousedé se budou podívat nad autem s berlínskou poznávací značkou, vyloží si to po svém, v každém případě se během jednoho dne rozkřikne, že ztracená dcera se opět vrátila. Silvie vyběhne ty tři schody k domovním dveřím a stiskne zvonek. Už jen při té představě cítí Silvie bušení srdce až v hlavě. Dveře se otevřou a v nich bude stát její matka, přísná a tichá, krátké natrvalené vlasy těsně přiléhající k hlavě, pronikavý, jasný pohled. Evelína si Silvii prohlédne a ve vteřině vše pochopí, nebude vůbec překvapená.

„Ahoj mami,“ řekne Silvie a bude doufat, že se jí nebude třást hlas.

„To je Hana. Tvoje vnučka.“

Svatba

1950

Příběh se dá vyprávět různými způsoby, ale v předvečer svatby má význam jen jeden z nich. Ten ženicha a nevěsty, hlavně nevěsty, a to Betti věděla. Proto byla zticha a vázala mašle z bílého tylu, jednu za druhou, pracovala pečlivě a rovnoměrně. Ve vázání mašlí byla dobrá, byla i dobrá sestra, dobrá dcera, dobrá přítelkyně. A od zítřka se vynasnaží, aby byla i dobrou švagrovou. I když teď právě měla pocít, že se jí rozskočí hlava.

Hostinská z hospody U Vola srazila ve výčepu k sobě tři dřevěné stoly a kromě Betti tam kolem dokola sedělo ještě pět dalších žen: Evelína, růžolící a rozpačitá ze vší té pozornosti, která jí, byť se na zítřejší svatbu s Karlem těšila, nebyla příjemná. Dále její budoucí tchyně, paní profesorová, matka Betti, vzpřímená a hrdá, nadšená z průběhu událostí, a tři sousedky, které slíbily, že pomohou s přípravou dekorací v kostele a květinovou výzdobou a které chtěly pořád dokola slyšet tu dojemnou zamilovanou historku. A paní Agnes Borovská, ženichova matka, ji vyprávěla velice ráda.

Jak už nikdo nevěřil, že by se někdy vrátil domů, jak se ale na jaře 1947 najednou objevil ve Stuttgartu na

univerzitě a ptal se dole u vchodu na fakultu po svém otci. Ten ale zrovna nebyl v budově. A pak jak vrátný při návratu panu profesorovi jen tak mimoděk sdělil, že tu byl jeho syn z Ruska a ptal se po něm. A jak se pan profesor hnal o překot domů, do Ildingenu, v naději, že si z něj vrátný nedělal blázný. A jak paní profesorová zrovna seděla s Betti a Evelínou na zahradě, odpočívala po pletí záhonů a najednou tam stál u plotu tenhle chlapík, hubený jako lunt, *hotový strážník*, jen kost a kůže, v otrhaných šatech, už ho chtěli zahrnat, ale pak řekl: „Copak nevíte, kdo jsem?“ a podle hlasu ho poznali. To bylo takové štěstí, že Elsbeth? Nepopsatelné. Drželi se v náručí a plakali, a to už pospíchal ulicí i pan profesor, který se nechal rychle dovézt domů. A pak to shledání s jediným synem, to by člověk hned zase začal bulet, když na to jen vzpomene.

Služebná hned roztopila sporák, aby tomu chlapci uvařila něco pořádného, tak jak to jen šlo s potravinovými lístky, a Betti nemohla přestat bratra objímat. A po chvíli se všichni začali ptát, kde je *Evulka*. Ta se prostě schovala ve svém pokoji, protože nechtěla rušit rodinu, třebaže do ní už dávno patřila.

„Ale taková je už naše Evelína, pořád se drží zpátky. Taková skromná. Že ano, Elsbeth?“

Evelína zrudla, když jí tchyně láskyplně stiskla ruku, a Betti přikývla. Pak se vydatně napila kyselého vína, které hospodská postavila ve džbánu na stůl, a spláchla tím velký knedlík, který jí vězel v krku. Sousedky od sebe dojatě oddělovaly chrpy, které předtím nasbíraly na poli, a vázaly je společně s jirínami a měsíčky ze zahrady Agnes Borowské do malých pugétků. A Betti myslela na to, jak se stala Evelína členem jejich rodiny. Protože ji zachránila. Svou přítelkyni, s níž prožila

konec války jako sestra Červeného kříže v lazaretu v Bad Doberanu a jejíž stoická disciplína ji držela při životě. Její přítelkyně, která ztratila svou rodinu a svůj domov a nevěděla, kam se vrátit, když rozpustili lazaret a Rusové je nechali jít domů. Byla to Betti, která jí navrhla, aby na průkaz Červeného kříže její mladší sestry Margit získala podvodně propustku do amerického okupačního pásma. Margit, Rita, její sestřička, citlivá duše, benjáminka rodiny, která se zabila v posledním roce války, protože jí zřejmě připadalo lehčí umřít než dále snášet ten strach. Betti svou mladší sestru nezachránila, na její svatbě nebude vázat ani kytičky, ani tylové mašle. Nebude jí zaplétat a vyčesávat dlouhé hnědé vlasy, nebude jí šít šaty.

Evelína byla u Borowských přijata s naprostou samozřejmostí. Přátelům v nouzi se pomáhá, oni měli místo, a než jim tam přidělí někoho cizího... A Evelína se rychle stala z hosta dcerou a všem usnadnila, aby si ji zamilovali. Vždy přátelská, usměvavá, zdrženlivá, skromná. Otec Betti, rodák ze Stralsundu, byl tak šťastný, že má své „dítě moře“. Konečně Meklenburčanka, s níž mohl občas mluvit místním nářečím. Plattdeutsch, němčinou svého dětství. Matka Betti mohla podle všeho proměnit všechno svůj žal ze ztráty Rity do náklonnosti k Evelíně. Nikdy se už pak nehovořilo o tom, jak Rita zemřela. A proč. Jen tichá výčitka, která občas Betti ovanula jako studený průvan.

„Byla to hned láska na první pohled?“ chtěla vědět Heide, dcera od sousedů, která Evelínu zbožňovala od té doby, co jí zašila tržnou ránu na hlavě.

Evelína se rozpačitě usmívala, aniž by otázku zodpověděla. Všichni si brzy všimli, co se mezi těmi dvěma děje. To nemohla utajit ani ona, ani Karel.

„Náš Karel by bez Evulky vůbec nenabral síly,“ řekla Bettiina matka. Péči o Karla se zcela oddala. Starala se o něj, přesně věděla, jakou stravu jeho tělo, zmodrované z ruského lágru, potřebuje a snese. První týdny mu ošetřovala rozedřené nohy a špatně se hojící rány na zádech, než jí začal ve Würzburgu nový semestr již praktickou přípravou na klinice. Bettiin otec totiž využil kvůli Evelíně svých kontaktů, aby jí přidělili pokoj v kampusu a studijní místo, aby se Evulka mohla stát řádnou doktorkou. Velkou souhrnnou zkoušku, physikum, před klinickou praxí, složila ještě předtím v Rostocku, než univerzitu uzavřeli kvůli válce.

Betti se už každopádně lékařkou nestane. To byla jen její fantaskní představa, pouhý dětský sen, který měla společný se svým o rok mladším bratrem. Že se oba stanou lékaři v naškrobených bílých pláštích se záhadným koženým kufříkem plným nástrojů, náplastí, gázových obvazů a kelímků. Trénovali nejdříve na Bettiiných panenkách a pak na dětech z ulice. Předepisovali jim *pobyt na lůžku a studené obklady*. A když Betti složila maturitu, byl to Karel, kdo otce přesvědčil. Theodor Borowski, profesor matematiky, plánoval pro svou dceru vzdělání maximálně jako zdravotní sestra a sňatek se svým asistentem a Karel se měl snažit o kariéru inženýra, když už to muselo být něco praktického. Bylo pro něj trvalou bolestí, že se syn nevěnuje vědě, duševnu, ale že se chtěl stát chirurgem. Takovým lepším řezníkem. Nechal se však přesvědčit Karlovými neústupnými, vášnivými přimlouvami za sebe a svou sestru. Oba začali se studiem medicíny. Pro Betti studium skončilo po čtyřech semestrech, když nesložila physikum. Pro Karla o něco později, když byl povolán do wehrmachtu.

Betti vázala poslední tylovou mašli. Dělal se jí špatně z květinové vůně smíchané s pivním pachem hospody, studeným kouřem a smaženou cibulkou. Možná i z toho trolínského vína nebo hltu bylinkového likéru Melisany Klosterfrau, který si tajně zavdala přímo z lahvičky s modrou jeptiškou, jež stála v koupelně její matky. Cítila na sobě Evelínin nejistý pohled, ale nedokázala se na ni podívat. Nemohla mít přece přítelkyni za zlé, že byla tak laskavá, pilná a cílevědomá. A přitom tak skromná. Ani to nebylo Betti dopřáno: ten správný důvod k její tiché vzrůstající zuřivosti a zklamání. Jak se může zlobit na tenhle perfektní doplněk své rodiny, na okouzlující Evelínu, která k Borowským zapadla jako poslední chybějící dílek puzzle? Zacelila se tak trhlinka, která se ovšem zacelit nedala.

„Požádal tě Karel o ruku tak, jak to má být? Padl před tebou na kolena?“

Heidina dívčí tvář hořela. Betti věděla, že jí rodiče zakázali kino, aby nepřišla „na špatné myšlenky“, tak musel stačit milostný románek od sousedů, aby mohla alespoň večer při usínání přijít na „špatné myšlenky“.

„Ne,“ řekla Evelína. „Ani to nebylo nutné, zeptal se mě a já řekla ano. Můj budoucí muž přece nemusí přede mnou padat na kolena.“

Dojaté vzdechy z dámského kroužku, lehké zklamání Heide, Betti se nutila k úsměvu. Zcela zřetelně si totiž vzpomínala na to, jak klečela před svým bratrem na kolenou, aby mu vyměnila obvaz na nohou, které byly bolavé ještě týdnů po jeho návratu. Uměla to přinejmenším stejně dobře jako Evelína. Ale ta byla ve Würzburgu a studovala. A tak Betti doufala, že se mezi nimi obnoví to sourozenecké spiklenectví, které je spojovalo jako děti. Betti a Karel, stále spolu. A když děti ze sousedství

zlobily Ritu, což dělaly rády, protože Rita byla příliš milá, příliš tichá a nechala do sebe příliš snadno strkat, byli vždycky na místě, aby svou malou sestru ochránili. Pokud to bylo nutné, i fackami.

Ale z tohoto spojení po Karlově návratu moc nezbylo. Možná že Betti očekávala příliš mnoho. Příliš mnoho náklonnosti a zájmu od svého fyzicky a psychicky zdrchaného bratra, kterého trápily noční můry, byl mlčenlivý a nechtěl vyprávět, co dělal a zažil. Ani ve válce, ani v zajetí. A taky nechtěl, aby Betti něco vyprávěla jemu. Někdy u Karla seděla a pokoušela se s ním mluvit o Ritě. „Nechceš vědět, jak zemřela? Byla tak statečná, opravdu dobrá sestra v lazaretu, ale už to nevydržela. Už nemohla. Stále víc se ztrácela, byla stále smutnější a já jsem pro ni nemohla nic udělat. Jednou v noci prostě zmizela z ubytovny, v noční košili, pravděpodobně směrem k moři, a potom... Na pláži jsme našli jen její boty.“

Karel jen odvrátil hlavu, díval se do dálky a mlčel. A když byla Betti s obvazem hotova, řekl, že by si přál, aby tu byla zase Evelína.

Na Karlovo výslovné přání pak na Vánoce skutečně přijela. Nejprve se Evelína zdráhala, nebo lépe řečeno skromně odmítla. Nechtěla se cpát mezi ně při prvních rodinných Vánocích po Karlově návratu. Ale všichni na tom trvali, a navíc Evelína neměla nikoho, ke komu by mohla jít. Betti prostírala na Štědrý večer stůl a prostřela jako každou neděli i pro Ritu. Matka vzala příbor a mlčky ho uklidila do skříně. Betti měla pocit, že se duch její mladší sestry schovával za závěsem, vznášel se nad stolem, šelestil v suchém jehličí vánočního stromku a ukazoval se v lehkém mihotání svíček. Ale tohle vnímala jen ona sama. Jen ona cítila ten večer Ritinu přítomnost. Stále vyhledávala pohled svého bratra, ale ten měl oči

jen pro Evelínu. A když pak v noci ležely s Evelínou v jejím pokoji a Betti neslyšně plakala, protože postrádala svou malou sestru, stiskla jí Evelína ruku a řekla: „Myslím, že mám tvého bratra velice ráda. Budeš se na mě zlobit, když i on bude mít rád mě? Jsme pořád ještě přítelkyně?“

Mezitím byly všechny kytice a mašle uvázány. Ženy společně smetly zbývající stonky a listy na hromádku, hospodská uklidila sklenice a ještě jednou ujistila Bettiinu matku, že zítra bude na oslavu po oddavkách všechno do puntíku uchystáno. A ne, paní profesorová si nemusí dělat starosti, ubrusy jsou už naškrobené a vymandlované.

Heide ze sousedství ještě neměla dost. V obci už dlouho nebyla žádná svatba. „Řekni mi, Evelíno, jaké máš šaty? Máš závoj? Šila sis je sama?“

„Ušila mi je Betti, jsou překrásné!“

„Ano, naše Elsbeth je velmi nadaná švadlena,“ řekla Bettiina matka způsobem, který byl současně obdivný i pohrdavý, a Betti si přála, aby hospodská ještě neuklidila ty sklenice. Byl to Bettiin svatební dar své nejlepší přítelkyni. Jednoduché bílé šaty s krajkovým lemem, vzadu s mašlí, strížené Evelíně na míru. Betti musela látku dlouho shánět, moc jí nebylo a byla nekřesťansky drahá. Ale Evelína v nich vypadala báječně a plakala vděčností a dojetím, když si je u Betti v pokoji poprvé zkoušela.

Byly to šaty, které Betti kdysi navrhla pro sebe, když si jednu dobu myslela, že bude také nevěsta. Směšná myšlenka, vyvolaná krátkým poblouzněním, které rychle přešlo. Betti do tohohle vlaku už nenaskočí. Ten už odjel před léty bez ní. Když Karel odešel za Evelínou na univerzitu, aby dokončil studium, a ona zůstala. Pro

ni to nemělo na univerzitě pokračování. Selhala tak, jak to její otec předpovídal. A ona vlastně také, když byla k sobě upřímná. Být lékařkou nebyl vůbec její tajný sen. Tím bylo – nikdy nebýt bez bratra. To chtěla víc než cokoli jiného. Být jako on, dělat a dosáhnout toho, co dělal a čeho dosáhl on.

A teď zůstala plonková. Bez muže, bez povolání. Chtěla jít na uměleckou akademii, malba, kreslení, módní návrhy. Sestavila si malou složku s ukázkami prací, ale otec si jen opovržlivě odfrkl. To by mu tak ještě scházelo! Vyučit se švadlenou, no dobrá. Bylo to sice společensky pod úrovní, ale široko daleko žádná nebyla a Betti byla už i tak příliš stará. Za pár týdnů jí bude osmadvacet let. Svatba jejího bratra je poslední svatbou v jejich rodině, tedy do doby, než se budou ženit nebo vdávat Evelíniny a Karlovy děti. Betti zůstane doma, peníze nejsou problém a za to musí být člověk v dnešní době vděčný. Později se postará o rodiče a do té doby si tu a tam ušije nějaké ty šaty a přitom bude přihlížet, jak její přítelkyně Evelína vede ten skutečný život po boku jejího bratra. Bude dělat společnost Ritinu duchovi. Bude na něj mrkat, když ho vytuší za záclonou, stále bude prostírat na stůl ještě jeden talíř, i když ho její matka pokaždé uklidí zpátky do kredence.

„Dnes jsi taková zamlklá, Betti, netešíš se na zítřejší slavnost?“ ozvala se jedna ze sousedek do ticha, které nastalo, když všechny ženy ještě jednou obhlížely odvedenou práci. Společně přesunuly těžké dřevěné stoly zpátky na jejich místa, mašle daly do krabice a malé kytice rozdělily do různých nádobek s vodou.

Betti byla dnes potichu, odpustila si jakoukoli poznámku. Jinak to bylo pořád dokola: „Betti, ne tak nahlas!“, „Betti, nemluv tolik!“, „Betti, o tom se nemluví.

Mluviti stříbro, mlčeti zlato“ nebo „Betti, to se neříká.“

A teď to také nebylo správně.

„Přála bych si, aby tu byla Rita.“

Tak.

Tady to máte.

Teď přece jen něco řekla.

Chlebičky

1989

V autě to žalostně páchlo a Silvie litovala svého rozhodnutí ohledně plenek. Člověk chce alespoň u vlastního dítěte dělat všechno správně, naplnit své ideály, a pak je za to potrestán. Silvie si předsevzala, že svému dítěti nebude dávat ty strašlivé pampersky, které jsou možná praktické, ale také drahé a znečišťují planetu. Proto nakoupila deset látkových plen a různé osušky, a to vedlo k problémům už v Berlíně. Ve společném bytě byla pračka, kde se ovšem dalo prát jen ve studené vodě, a když začala Silvie vyvařovat Haniny pleny v hrnci na sporáku, svolal Zecki plenární schůzi. Zrovna on. Najednou se začali všichni starat o hygienu. A Silvie se ptala, kde byla tahle jejich čistotnost celá léta, když ona odstraňovala plíseň ze zadních koutů lednice nebo drhla zaschlé fleky od moči kolem záchodu.

Silvie už jen ze vzdoru na látkových plenách trvala, ale na dlouhou cestu autem opravdu vhodné nebyly. Těsně před Würzburgem dostala Hana ještě jednu žízeň a po kojení potřebovala novou plenu. Silvie ji musela přebalovat na sedadle spolujezdce, zatímco miminko řvalo, jako když ho na nože berou. Pytel na špinavé pleny

Silvie zapomněla, takže si smrdutou zauzlovanou plenu položila do klína a jela dál v naději, že zvuk motoru a houpání Hanu uklidní. Ale Hana ležela v prádelním koši a řvala. A Silvie nakonec řvala a plakala s ní. Unavená a zničená z jízdy, ze strachu ze shledání s matkou i z té prosté skutečnosti, že má opravdu dítě. Porodila do tohoto nehostinného světa nádherné stvoření, které chce navěky chránit a střežit před jakýmkoli neštěstím. Ale jak by to mělo fungovat ve světě plném bezpráví a všelijakých hajzlů? Ve světě, kde žije někdo jako Martin, který se na Hanu ani nechtěl podívat? Na svou vlastní dceru!

Když Hana opravdu usnula, uklidnila se i Silvie. Musela se soustředit na silnici, nádech, výdech, hluboko do břicha. Tam, kde její rozbolavělé pánevní dno bojovalo s plným močovým měchýřem a kde stále ležela špinavá plenka. Silvie vjela do levého pruhu, aby předjela návěs s prasaty, a snažila se nedívat doprava, aby mezírkami v kovových boxech neviděla prasečí rypáky lapající po vzduchu. Hned by začala zase brečet. A když se na ni zezadu nalepil mercedes s blikačkou, aby mu uhnula z cesty, změnil se její smutek v zuřivost a smradlavá plena letěla z okna okamžitě, jakmile se zase zařadila vpravo. Mohlo se to zvrtnout, ale naštěstí se nerozplácla na skle nějakého jiného auta, naštěstí to neviděli policajti a naštěstí už Silvie zase pevně držela volant.

Kousek před informační tabulí Ildingen zastavila na kraji silnice, vypnula motor a pokoušela se dát do kupy. Takové světlo – to v Berlíně nebylo, tam se světlo lámalo jinak. Tyhle nízké visící mraky, jejich kalná, mléčná, připitomělá bílošedá barva, ta lepkavá nuda v ovzduší, to už bylo opravdu cítit domovem. Vlastně se to dobře hodilo k její náladě. Uplakaná, vyčerpaná, se setrvalou

tupou bolestí hlavy. Byl tohle všechno opravdu dobrý nápad? A pokud bude odpověď znít *ne*, co potom?

Takže je tady. Zpátky doma, na místě, od něhož si tak dlouhou dobu přála být co nejdál. Přímo před žlutou informační tabulí Ildingen stál rozpadlý kříž. Jméno na něm se už nedalo přečíst, ale věděla, že tam bylo napsáno „Joachim“: jeden z Hagerlových chlapců, který tu před mnoha lety najel na mopedu do velkého balvanu. Neměl helmu a zemřel. Její otec ho měl ještě v nemocnici „na stole“, jak říkal, akutní operace. Ale Joachima nebylo možné zachránit a večer po práci viděla tehdy osmiletá Silvie svého otce tajně plakat. Seděl v křesle před televizí a prostě mu tekly slzy. Silvie se tam přikradla, aby se aspoň na moment koukla na televizi, jelikož měla co nejpřísněji zakázáno rušit otce po práci. Ale on překvapivě úplně přesně věděl, že Silvie stojí ve dveřích, i když nedělala vůbec žádný hluk. Natáhl k ní z křesla ruku, přitáhl ji k sobě a pak si ji posadil na klín. Na temeno hlavy jí vtiskl polibek. Silvie setrvala úplně bez pohnutí v tomhle nenadálém objetí, a tak se šok ze smrti sousedovic chlapce, kterého tak často sledovala při psaní domácích úkolů z kuchyňské lavice, překryl pocitem tepla a bezpečí. Až do chvíle, kdy ji objevila matka a poslala do postele. Existuje ještě to křeslo? Existuje v tom starém domě ještě něco, co voní po jejím otci, po tabáku do dýmky, vodě po holení a konejšivých slovech?

Hana začala být v koši na prádlo na sedadle spolujezdce zase neklidná. Silvie si ještě jednou k sobě natočila zpětné zrcátko, aby si zkontrolovala obličej, s nímž za chvíli předstoupí před svou matku. Sice katastrofa, ale ne úplná. Ale to se už nedá změnit, tak proč už to nemít za sebou. Nastartovala motor a projížděla Ildingenem